

Liczba Strouhala - Sh oznacza stosunek czasu ruchu elementu płynu do całkowitego czasu potrzebnego na przebycie określonej drogi.

Liczba Reynoldsa - Re wyraża stosunek sił bezwładności do sił lepkości.

Liczba Frouda - Fr jest miarą stosunku sił ciężkości do sił bezwładności.

Liczba Eulera - Eu przedstawia stosunek spadku ciśnienia statycznego w strumieniu płynu do ciśnienia dynamicznego.

Liczba Grashofa - Gr stanowi miarę stosunku sił wyporu do sił lepkości.

Liczba Prandtla jest stosunkiem współczynnika lepkości kinematycznej do współczynnika wyrównania temperatur α . Można więc liczbę Prandtla traktować jako miarę stosunku przenoszenia ilości ruchu w płynie lepkiem do ilości ciepła w płynie.

Liczba Macha - M jest miarą stosunku prędkości ruchu elementu płynu do prędkości dźwięku w tym płynie.

11.6. ANALIZA WYMIAROWA

TWIERDZENIE π

Analiza wymiarowa polega na znajdowaniu bezwymiarowych liczb podobieństwa przez analizę wymiarów opisujących pewne zjawisko. Nadaje się ona szczególnie do stosowania w tych przypadkach, w których nie znane są równania różniczkowe charakterystyczne dla badanego zjawiska.

Zanim przystąpimy do omówienia samej metody analizy wymiarowej określimy najpierw pewne pojęcia przydatne do dalszych rozważań.

11.6.1. POJĘCIE NIEZALEŻNOŚCI WYMIAROWEJ

Niech A_i będzie wielkością wymiarową, a_i liczbą rzeczywistą i niech b będzie dowolną liczbą dodatnią.

Wielkości $A_1, A_2, \dots, A_k$ nazywamy wymiarowo niezależnymi, jeżeli z równości

$$A_1^{a_1} A_2^{a_2} \dots A_k^{a_k} = b$$

wynika, że

$$a_1 = a_2 = \dots = a_k = 0 \quad \text{oraz} \quad b = f.$$

Zilustrujemy to przykładem. Sprawdzimy, czy długość l [m], masa m [kg] i siła P [N] tworzą układ wielkości wymiarowo - niezależnych

$$[m]^{a_1} \cdot [kg]^{a_2} \cdot [kg \cdot m \cdot s^{-2}]^{a_3} = b.$$

Wykładniki potęg przy [m], [kg], [s] po lewej i prawej stronie ostatniej równości muszą być sobie równe

$$[m]^{a_1+a_3} \cdot [kg]^{a_2+a_3} \cdot [s]^{-2a_3} = [m^0 \cdot kg^0 \cdot s^0],$$

skąd

$$a_1 + a_3 = 0, \quad a_2 + a_3 = 0, \quad -2a_3 = 0,$$

czyli

$$a_1 = a_2 = a_3 = 0$$

oraz

$$b = 1.$$

Każdy układ n wielkości wymiarowo niezależnych $A_1, A_2 \dots A_k$ nazywamy układem jednostek podstawowych.

11.6.2. UKŁAD JEDNOSTEK

Jeśli wśród rozpatrywanych wielkości wymiarowych istnieje dokładnie k wielkości niezależnych, to mówimy, że istnieje k jednostek. Na przykład w układzie międzynarodowym (SI) jednostek miar przyjęto układ pięciu jednostek podstawowych.

Jeżeli istnieje układ jednostek podstawowych $X_1, X_2 \dots X_k$, to każdą wielkość wymiarową można przedstawić w postaci

$$A = b X_1^{a_1} X_2^{a_2} \dots X_k^{a_k}, \quad (11.40)$$

gdzie: b - jest wielkością bezwymiarową,
 a - liczbą rzeczywistą.